

залежності випадкової величини від інших випадкових величин (у нашій прикладі це «фінансовий результат – податок на прибуток – інші прямі податки»), але й перевірка статистичних гіпотез про вид і величину параметрів невідомого розподілу, оцінка невідомих імовірнісних подій, а також функцій і параметрів розподілу.

Створений математичний апарат у сполученні з комп'ютерними програмами, що провадять складні й трудомісткі розрахунки, дозволяє широко використовувати економіко-математичні моделі як в економічній науці, так і в господарській діяльності.

Джерела та література:

1. Жильцов О. Б. Математичне програмування (з елементами інформаційних технологій) : навч. посіб. / О. Б. Жильцов, В. Р. Кулян, О. О. Юнькова; за ред. О. О. Юнькової. – К. : МАУП, 2006. – 184 с.
2. Красс М. С. Математические методы и модели для магистрантов экономики : учеб. пособие / М. С. Красс, Б. П. Чупырнов. – СПб. : Питер, 2006. – 496 с.

Солоха Д.В.

УДК 330.341.1

СТРАТЕГІЇ ТА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ СФЕРИ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНОЇ ЕКОНОМІКИ

Постановка проблеми. Розвиток вітчизняної економічної системи на сучасному етапі багато в чому залежить від «спадщини» радянського періоду, яка в більшості випадків виступає певним тягарем процесу розвитку незважаючи на 20 років розвитку як самостійної економічної системи.

Результати дослідження групи вчених З.М. Матисякевича, Р.М.Матейко під головуванням Б.Д. Лановика доводять. Що на момент обрідіння незалежності Україна сягала перше місце по зносу основних виробничих фондів, при повній відсутності власних коштів на відтворення виробничої системи [2].

Тобто задача полягає в пошуку принципово нових стратегій та моделей розвитку регіональної промисловості, як базису розвитку державної економічної системи в цілому, оскільки існуючи не дали бажаних результатів, а лише частково підтримували поступовий розвиток який розпочався в промисловості у 1996 році, в економіці в цілому – 1997 році, з перемінними результатами тривав до серпня – вересня 2008 року.

Отримані у першому півріччі 2010 приріст економічних показників потребує системної послідовної підтримки як з точки зору практичних заходів так й з боку теоретичного, наукового обґрунтування пропонувані заходів, тобто поставлена в даній роботі проблема є своєчасною та цілком актуальною.

Формуванню стратегій та моделей розвитку регіональних економічних систем в умовах трансформацій економіки (які продовжуються і дотепер), як свідчить джерело [3], свої наукові пошуки присвятили провідні вітчизняні вчені – Амоша О.І, Бутко М.П., Колесник Ю.В., Кравченко В.О., Кінах В.М., Макогон Ю.В., Максимов В.В., Ляшенко. В.І., Семіноженко В.П., Федулова Л.І., Чумаченко М.Г., які дійшли висновку що досягти сталого розвитку регіональних економічних можливо використовуючи інноваційні засади в усіх сферах суспільного виробництва. Саме використовуючи ці дослідження як теоретико-методологічну базу, побудуємо власні дослідження.

Дане дослідження виконане в рамках науково-дослідної роботи Європейського університету за темою «Розробка теоретико-методичних засад функціонування розвитку та управління інноваційним потенціалом регіону», що має державну реєстрацію № 0110U006871.

Метою даного роботи є дослідження можливих стратегій та моделей розвитку інноваційної сфери регіональних економічних систем в умовах трансформацій економіки, що охоплюють майже всі сфери економіко-господарської діяльності.

Виклад основного матеріалу. Досвід індустріальних країн, що домоглися успіхів у реалізації нововведень, підвищення обсягів виробництва й експорту наукомісткої продукції, дозволяє виділити основні моделі стратегій інноваційного розвитку регіональних економічної системи [1;3;4;6].

Дослідимо найбільш поширені з існуючих моделей, та стратегій в основу яких вони покладені.

Модель стратегії «переносу» полягає у використанні наявного закордонного науково-технічного потенціалу в економіці власної країни через закупівлю ліцензій на високоєфективні технології для освоєння виробництва продукції нових поколінь, яка користується попитом за кордоном.

Надалі створюється і розвивається власний науково-технічний і промисловий потенціал, забезпечується відтворення всього циклу – від фундаментальних досліджень і розробок до виробництва конкурентоздатної продукції з її реалізацією на ринках країни і за кордоном, тобто, відбувається підтримка стадії дифузії (розповсюдження) інновацій у економіко-господарській системі експорт о орієнтованих регіонів.

Модель стратегії «запозичення» полягає в тому, що, спираючись на дешеву робочу силу, використовуючи частину науково-технічного потенціалу власної країни, освоєються випуск наукомісткої продукції, яка вироблялася раніше в індустріально розвинутих країнах. У подальшому нарощується виробництво з відродженням науково-технічного і промислового потенціалу, здатного самостійно

проводити весь цикл робіт «наука-виробництво». На основі сполучення державної і ринкової форм економіки, завдяки їх трансформації, забезпечується активізація інноваційної діяльності.

Модель стратегії «нарощування» передбачає, що з використанням власного науково-технічного потенціалу, залученням закордонних вчених і конструкторів, раціональним поєднанням результатів фундаментальної і прикладної науки, постійно створюються нові продукти і відпрацьовуються високі технології, які реалізуються у виробництві й у соціальній сфері, тобто відбувається постійна активізація інноваційних процесів. Таким чином, підтримуються так звані «точки росту», покликані спонукати розвиток суміжних галузей і споріднених виробництв, визначаючи спеціалізацію країни на міжнародних ринках.

Помічено, що в умовах сучасного технологічно зорієнтованого ринку країни, середні за рівнем соціально-економічного розвитку, знаходяться не в найвигіднішому становищі. Для них проблеми інноваційного розвитку пов'язані, з одного боку, з відсутністю достатніх коштів для фінансування широкого фронту науково-технічних досліджень, а з іншого боку - з труднощами вузького позиціонування навіть обмеженої кількості інноваційної продукції внаслідок жорсткої конкуренції світових лідерів.

З аналогічними проблемами вже зіткнулися фірми розвинених країн, які позиціонуються на ринку не по одному, а по двом - трьом напрямкам. Прикладом успішності такої стратегії позиціонування є Італія. Інші країни даного типу (зокрема, Німеччина, Франція, Великобританія) об'єднали вектори інноваційного розвитку в межах ЄС, усвідомлюючи перевагу спільного протистояння на ринку технологій таким країнам, як США і Японія; при цьому країнам Європейського Союзу вдається тривалий час бути конкурентоздатними на світовому ринку інноваційної продукції [3].

Визначені стратегії інноваційного розвитку досліджувалися вітчизняними та зарубіжними науковцями. На думку деяких з них, за останні 30 років можна виділити певну кількість варіантів інноваційного розвитку трансформаційних економічних систем [5;7;8]. Якісне впровадження цих варіантів створить базу для переходу до «інформаційних організацій» що функціонують в розвинених країнах світу.

В основі виділення варіантів інноваційного розвитку лежить детальне дослідження умов впровадження стратегії «запозичення». Якщо країна володіє відповідними природними ресурсами, що повною мірою стосується України, вона може реалізувати стратегічну модель привабливого «інноваційного середовища» (інноваційна модель розвитку Силіконової Долини в Каліфорнії (США)). Таке середовище дає змогу управляти інноваційним розвитком економічної системи на регіональному рівні завдяки наявності чотирьох обов'язкових елементів: науки (фундаментальної та прикладної), представленої значними науково-дослідними і експериментальними центрами; великого приватного капіталу; сучасно оснащених багатопрофільних диверсифікованих підприємств; необхідної чисельності висококваліфікованих робітників.

Другий варіант стратегії «запозичення» заснований на тому, що ініціативою інновацій, доведенням їх до технологічної і виробничої реалізації займається велика транснаціональна компанія (ТНК), яка володіє необхідним капіталом, має в своєму розпорядженні комплекс підприємств з сучасним рівнем виробничих процесів і висококваліфікованими фахівцями. Таким чином, ТНК генерує в собі всі необхідні для інноваційного процесу елементи «інноваційного середовища».

Третій варіант може бути названий моделлю «державного протекціонізму» інноваційного процесу, яка характеризується тим, що уряд країни здійснює підтримку інноваційної діяльності підприємств в умовах закритого національного ринку для іноземних компаній. Використовуючи цю модель, уряди Японії і Республіки Корея забезпечили вихід національних компаній на світовий ринок інновацій [3].

Провідні сьогодні кампанії цих країни на певному етапі свого розвитку (період залучення/запозичення капіталу) копіювали американські, європейські, порою й радянські технології і робили наголос на виробництві більш дешевої і кращої за якістю продукції.

Надалі, у ході накопичення національними компаніями досвіду інноваційного розвитку і технологічних пріоритетів, відбувався перехід від копіювання до власного виробництва високих технологій, тобто, до стратегії «нарощування». Отже, модель «державного протекціонізму» може бути застосована для стратегій «запозичення» і «нарощування», для їх послідовної реалізації в практиці господарювання вітчизняних крупних підприємств, які є системоутворюючими по-перше для кожного окремого регіону, по-друге до країни в цілому.

Різновидом моделі «державного протекціонізму» є так звана «військова» модель, тобто інноваційний розвиток військово-промислового комплексу. Ця модель має великий потенціал, оскільки є сильним стимулом для державної підтримки науково-технологічної сфери національної економічної системи, завдяки чому встановлюються і підтримуються певні пріоритети тієї або іншої країни в загальній світовій диспозиції, однак стосовно України її військова промисловість дізналася краху за часів «перебудови», тому цю галузь можна розглядати як прибуткову та конкурентоздатну лише в певній перспективі.

Крім означених моделей стратегії «запозичення» може бути визначена ринкова модель, згідно якої заохочувалася конкурентна боротьба національних та зарубіжних фірм на ринку інновацій.

Розвиток ринкової моделі стратегії запозичення привів до появи моделі співробітництва інноваційних структур різних країн. Прикладом цієї моделі може служити програма «Евріком», заснована на розробці крупних проблем в області технологій компаніями країн Європейського Союзу [3].

Стратегія нарощування інноваційного потенціалу на своїй першій стадії передбачає використання засобів технологічного розвитку, які виявляються в рамках основних моделей і не мають широкого самостійного практичного застосування, наприклад «дифузія інновацій», що дозволяє використати інтелектуальні накопичення інших країн.

На подальших стадіях може бути передбачена міграція інтелектуального капіталу між країнами приблизно одного рівня соціально-економічного розвитку, в рамках формування різноманітних економічних союзів. Неоднаковий рівень індустріального розвитку у різних країнах, розмаїття галузевої та відтворювальної структури, різниця в темпах соціально-економічного розвитку обумовили використання стратегії нарощування інноваційного потенціалу відповідно першої стадії її реалізації. Це особливо актуально для країн з трансформаційною економікою, які здійснюють інтелектуальний обмін з розвиненими країнами.

В цілому, узагальнення світового досвіду дозволяє стверджувати, що здійснення будь-якого варіанту або моделі стратегічного інноваційного розвитку країни неможливе без системи заходів державної та місцевої політики в сфері стимулювання інноваційної діяльності, що охоплює собою саме модель державного протекціонізму з урахуванням національних особливостей територіальної, галузевої та організаційної структури інноваційної економічної системи країни в цілому, та її регіонів зокрема.

В сучасних умовах на вибір стратегій інноваційного розвитку регіональних економічних систем значний вплив здійснюють наднаціональні тенденції та фактори формування глобального економічного середовища. В цих умовах зростає актуальність досліджень взаємодії економічних процесів регіонального національного та глобального рівня.

Результати цих досліджень значною мірою впливають на цілеполягання регіональних та національних інноваційних програм, обумовлюють обсяги та структуру їх фінансування, сприяють поступовому створенню національного і, в подальшому, світового інформаційного ринку інновацій. Вченими зроблено акцент на визначенні необхідних умов забезпечення науково-технічного та інноваційного співробітництва між країнами, досліджувалися можливості адаптації та розвитку регіональних економічних систем в світовому інноваційно-інформаційному просторі, формування якого асоціюється зі створенням світового інформаційного ринку [3].

В Україні інформаційний ринок інновацій знаходиться на стадії становлення. На наш погляд, на цій стадії він має функціонувати як інформаційна підсистема інноваційної сфери регіональної економіки, забезпечуючи необхідні інтерактивні та інституціональні умови інноваційного розвитку вітчизняних економічних суб'єктів. На цій стадії можливо використання досвіду впровадження моделей державного протекціонізму інноваційного розвитку сучасних західноєвропейських та азійських країн, що прискорить процес формування інноваційно-інформаційного простору перед усім в межах національної економіки.

На стадії росту інформаційний ринок вже має стати самостійною інформаційною підсистемою, підсилюючи результативність входу національної економіки в світовий інноваційно-інформаційний простір. Отже, на нашу думку, інноваційно-інформаційний простір є найважливішою характеристикою системи управління інноваційним розвитком суспільного виробництва. Інноваційно-інформаційний простір має розумітися як особливий стан розвитку, коли підсилюється інноваційна спрямованість взаємозв'язків всіх підсистем національної та світової економічних систем.

Основними характеристиками сформованого інноваційно-інформаційного простору мають стати: недискретний характер інноваційних процесів; взаємна зацікавленість і довгострокове партнерство в інноваційній діяльності; «вільне» розповсюдження інновацій.

За такими рисами інноваційно-інформаційний простір відобразить досягнення більш досконалої стадії розвитку інноваційної сфери не лише регіональної а й національної та глобальної (інтегрованої) світової економічних систем. В сучасних умовах знання стають важливим економічним ресурсом, а інформаційні технології складають віртуальну мережу світової економіки як єдиної системи. В результаті, як відмічається в літературі [3], формується «нова економіка» або «економіка знань».

Результатом досліджень в цьому напрямку стала концепція формування національних інноваційних систем розвинених країн як сукупності взаємозалежних регіональних систем, організацій (структур), що формують ці системи, зайнятих виробництвом, впровадженням і комерціалізацією наукових знань і технологій під впливом різноманітних процесів і тенденцій.

Досліджуючи особливості становлення вітчизняних регіональних інноваційних систем, слід визначити такі їх головні структуроутворюючі блоки: підприємства, науково-технічна система, інноваційна інфраструктура та держава (рисунок 1).

Рис. 1. Структуруючі блоки регіональної інноваційної системи.

Кожний з структуруючих блоків регіональної інноваційної системи містить певну кількість елементів. Інноваційну інфраструктуру регіону формує сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо) [3]. Це венчурні фонди та фірми; технопарки; промислово-фінансові групи; консалтингові фірми; інформаційно-рейтингові агенції; лізингові фірми; технополіси; підприємства малого і середнього бізнесу, які здійснюють інноваційну діяльність.

До складу науково-технічної системи відносяться: комплекс інститутів, що приймають участь у виробництві, передачі і використанні знань; система освіти і професійної підготовки; наукова система, до якої належать як державні, так і приватні установи і організації.

Підприємства, що здійснюють інноваційну діяльність, є елементами інноваційної системи і можуть здійснювати прикладні дослідження в межах інноваційного підприємництва для подальшого впровадження інновацій з метою підвищення своєї конкурентоспроможності на національному і світовому ринках.

Як показує світовий досвід, сучасні наукові підрозділи корпорацій займаються в основному прикладними дослідженнями і дослідженнями з ринкового освоєння інновацій, підтримуючи тісні контакти з носіями фундаментальних знань. Маючи сильні науково-дослідні підрозділи, компанія може випередити конкурентів у перетворенні результатів наукової діяльності в нововведення і тим самим створити основи довгострокової конкурентоздатності.

Державна політика щодо регулювання національної інноваційної системи є не лише фактором впливу на розвиток інноваційного процесу в країні, як відзначалося раніше, але й водночас важливою її складовою. При цьому роль приватного сектора полягає в розробці технологій на основі власних досліджень і в ринковому освоєнні інновацій, роль держави – в сприянні виробництву фундаментальних знань і комплексів технологій стратегічного характеру; в створенні і забезпеченні сприятливого інвестиційного клімату для інноваційної діяльності великого і малого підприємництва.

Більша або менша роль держави і приватного підприємництва, значний внесок в інноваційну діяльність великого і малого бізнесу, співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень, динаміка розвитку і галузева структура інноваційної діяльності – все це відрізняє національні інноваційні системи держав одна від одної. Рациональне поєднання різних форм власності при організації і проведенні наукових досліджень приватного підприємництва і державної інноваційної діяльності притаманне національним інноваційним системам розвинених країн.

Висновки. Проведене в даній роботі дослідження найбільш розповсюджених у світовій практиці стратегій та моделей розвитку інноваційної сфери регіональних економічних систем дозволило встановити, що в умовах трансформацій економіки, які сьогодні існують в Україні, шляхом формування стратегій розвитку є послідовна реалізація стратегій, що базуються на моделі «запозичення», до моделі «державного протекціонізму» з використанням «дифузії інновацій».

Інтенсифікація трансформаційних процесів в усіх сферах економіки дасть змогу закріпити досягнуте та базуючись на інноваційному розвитку кожного окремого регіону забезпечити сталий економічний розвиток України в цілому у довгостроковій пролонгованій перспективі.

В подальших дослідженнях слід зосередитись на побудові економіко-математичної моделі реалізації стратегії інноваційного регіонального розвитку.

Джерела та література:

1. Бутко М. Інноваційні імперативи регіонального розвитку в Україні // Економіст. – 2006. – № 7 – С. 26-29.
2. Лановик Б. Д. Економічна історія України і світу / Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, Р. М. Матейко. – К. : Вікар, 1999.
3. Матросова Л. М. Управління розвитком інноваційного потенціалу регіонів в перехідній економіці України : моногр. / Л. М. Матросова, О. А. Овечкіна, К. В. Іванова, Д. В. Солоха. – Донбас, 2009 – 296 с.
4. Фридлянов В. Інновации как фактор экономического роста / В. Фридлянов, Р. Некрасов, С. Остапук // Общество и экономика. – 2009. – № 7-8. – С. 104-128.
5. Челноков И. В. Региональная экономика: организационно-экономический механизм управления ресурсами развития региона / И. В. Челноков, Б. И. Герасимов, В. В. Быковский; под науч. ред. д-ра экон. наук, проф. Б. И. Герасимова. – Тамбов : Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2002. – 112 с.
6. Чечетов М. Инновационная составляющая рыночной трансформации / М. Чечетов // Экономика Украины. – 2004. – № 11. – С. 4-14.
7. Chandler A. D. Scale and Scope: the Dynamics of Industrial Capitalism / A. D. Chandler. – Cambridge : Belknap – Harvard University Press, 2009. – 508 p.
8. Rhodes E., Wiold. D. Implementing new technologies: innovation and the management of technology / E. Rhodes, D. Wiold. – Cambridge : Blackwell, 2004. – 458 p.

Стаканов Р.Д.**УДК 339.91****ТРУДОВА МІГРАЦІЯ В РЕГІОНІ АМЕРИКИ: ПОГЛЯД В МАЙБУТНЄ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ СЬОГОДНЯШНЬОЇ МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ**

Актуальність теми дослідження. Розвиток міграційних процесів в регіоні Америки має давню історію, яка зазнає постійних змін разом з еволюцією самих міжнародних економічних відносин. Змінюється напрямки та інтенсивність міграційних потоків, коректується міграційна політика приймаючих країн, окремі країни стають нетто-імпортерами робітників з-за кордону, хоча раніше були їх експортерами. Однак значення Америки як одного з ключових центрів робочої сили залишається незмінним і він і надалі здійснює вагомий вплив на розвиток як міжнародної трудової міграції, так і світового господарства загалом.

Аналіз останніх публікацій. Питання розвитку міжнародної трудової міграції у світі, а також державного регулювання трудової міграції досліджуються рядом зарубіжних та українських науковців, серед яких Дж. Борхас, Г. Вурсел, С. Дрінквотер, І. Івахнюк, С. Метельов, Р. Раян, О. Старк, А. Гайдуцький, М. Долішній, Е. Лібанова, О. Малиновська, А. Румянцев, В. Троян, А. Філіпенко, В. Шевчук та інші дослідники.

Постановка задачі. Завданням даної статті є проаналізувати сучасні тенденції міграції робочої сили, а також міграційну політику в Америці з метою визначення майбутньої ролі даного регіону в майбутніх міграційних процесах.

Результати дослідження автора. На Американському континенті історично міграція може бути поділена на три періоди: а) до 1950-х рр. країни регіону Америки були країнами призначення для транс-океанної імміграції з Європи; б) починаючи з 1960-х рр. почалась постійна і все зростаюча еміграція з країн латинської Америки і Карибського регіону в розвинені країни, в першу чергу в США, Канада і Іспанію і в) помірний, але такий, що постійно укріплюється тренд зростання внутрішньо-регіональної міграції, який дістав свій розвиток в останні десятиліття. Серед нових країн регіональних центрів імміграції можна виділити Аргентину, Коста-Ріку, Венесуелу, а віднедавна і Чилі.

Міграційні тенденції на Американському континенті можна коротко охарактеризувати як такі, що складаються з трьох головних потоків: Південно-Північні континентальні потоки, які походять з Латинської Америки і спрямовані в США та Канаду; міграційні потоки в сусідніх країнах, тобто субрегіональні потоки, в яких існують декілька підсистем; транс-океанна міграція за різними схемами в Північній і Південній Америці. В Північній Америці переважає імміграція, ключову роль в якій відіграють представники Азії. В Південній Америці переважаючими є еміграційні тенденції, а країнами призначення виступають в першу чергу Іспанія, меншою мірою - Японія. Ключовими факторами, які останнім часом впливають на міграційне переміщення виступають соціополітичні потрясіння, економічна криза, і, зрештою, відновлення економічного зростання. В Америці функціонують дві важливі Регіональні Міграційні Конференції – одна в Північній Америці і Карибському Басейні, інша в Південній Америці.

За декілька минулих десятиріч трудова міграція в регіоні стійко зростала. Чітко домінуючою тенденцією є переважний напрямок міграції з Півдня на Північ, а США є головною країною призначення. Міграція з Півдня на Північ складала 87% від загальної величини міжнародної міграції в регіоні, що є найбільшою часткою міграційних потоків по лінії Південь-Північ у світі [8]. До 2005 р. в Америці було 51,1 млн. міжнародних мігрантів, з яких 44,5 млн. проживали на території Північної Америки, а 6,6 млн. в Латинській Америці і країнах Карибського басейну.

З 60-х до початку 90-х рр. ХХ ст. міграція Америці характеризувалась суттєвими відмінностями між міграцією по напрямку США-Канада і рештою Америки. Асиметрія економічного розвитку між Північню і